

VARHAISKASVATUKSEN KIUUSAAMISEN EHKÄISYN SUUNNITELMA 2025—2026 - LAMMINPÄÄ- HAUKILUOMA VARHAISKASVATUSYKSIKKÖ

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
6. Yksikön omat tarkennukset

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

**Varhaiskasvatuslaki
(540/2028, 10 §)**

**Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.**

**YK:n lasten
oikeuksien sopimus**

**Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.**

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

**Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kiusaamisen
ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten,
huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön
toimintasuunnitelmaa.**

**Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä
ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti
osana toimintakulttuurin kehittämistä.**

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten väliin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen.

Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

KIUSAAMISEN ILMENEMISMUOTOJA VARHAISKASVATUSIKÄISILLÄ LAPSILLA

Kiusaaminen voi olla fyysistä, sanallista tai epäsuoraa.

FYYSINEN

Töniminen
Nipistely
Lyöminen
Vaatteiden
repiminen
Tukistaminen
Pureminen
Potkiminen

SANALLINEN

Haukkuminen
Lällättely
Piirteiden
kommentointi
Matkiminen
Nimittely

EPÄSUORA

Puhumatta
jättäminen
Tavaroiden
vieminen
Leikkien
sotkeminen
Uhkailu
Huijaaminen

Mukaillen: Kirves & Stoor-Grenner 2010

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMAPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdä ja kuulla tulemisen varmistaminen

RYHMÄYTYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnekasvatus
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KIUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tulleen kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

Tarkentakaa kaupunkitasoisen suunnitelman sisältöjä yksikkökohtaisilla kirjauksilla.

Haukiluoman päiväkoti

Kaveritaitoja tuetaan monilla tavoilla. Ryhmissä tavoitteena on luoda hyvä Me-henki. Toimitaan päivittäin myös pienryhmissä, missä aikuisen on helpompi havainnoida lapsia. Lapsia opetetaan leikkimään erilaisten kavereiden kanssa (mm. leikinvalintataulu, leikkiparien arpominen). Opetellaan myös huomioimaan ja auttamaan muita. Alle 3-vuotiaiden ryhmässä lapsille opetetaan leikkitaitoja toistamalla ja ohjaamalla asioita (esim. lelujen jakaminen). Aikuisen on tärkeä sanoittaa lapsille vuorovaikutustilanteiden tapahtumia, jotta lapsi oppii ymmärtämään tapahtunutta. Tilanteiden selvittämisessä on hyvä käydä läpi myös lasten tunteita ajatuksella: ”Miltä sinusta tuntuu?” Lapsille puhutaan tunteista, ja siitä, että kaikki tunteet ovat sallittuja, ja on normaalia tuntea myös negatiivisia tunteita.

Aikuisten tulee muistaa myös omalla käytöksellään näyttää esimerkkiä lapsille, ja kohdella toisia aikuisia hyvin (esim. Miten aikuiset puhuvat toisilleen?). Aikuisen äänenkäytöllä on myös merkitystä. Empaattinen ja rauhallinen puhe on hyvä esimerkki lapsille, ja rauhoittaa tilannetta. Läheinen suhde lapsiin ja halaukset ovat myös tärkeitä kuitenkin toimitaan lapsen omaa reviiriä kunnioittaen. Tärkeä tavoite on saada luottamuksellinen suhde lapsiin. Näin heidän on helpompi tulla kertomaan aikuisille asioistaan.

Päiväkodissa on käytössä monenlaista materiaalia: Askeleittain, Molli -materiaali, Kielinuppu, Reima Räiske -materiaali, Mieli ry:n materiaali, Nalle tunnemittarit ym. Lisäksi käytetään kuvia/kuvatukea, joiden kautta lasten on helpompi hahmottaa asioita.

Lamminpään päiväkoti

Lähtökohtana on lasten ja aikuisten välinen luottamuksellinen suhde. On tärkeää, että ilmapiiri on sellainen, että lapsi uskaltaa AINA kertoa aikuiselle pienistäkin asioista. Aikuisen tehtävä on suhtautua asioihin vakavasti, ja puuttua mahdollisiin epäkohtiin. Syksyllä ryhmien toiminnassa keskitytään ryhmäytymiseen. Näin pyritään vahvistamaan ryhmän lasten kaverisuhteita.

Tunnekasvatus alkaa jo pientenryhmässä. Alle 3 -vuotiaat opettelevat tunteiden ilmaisua, ja aikuinen sanottaa ne lapselle. Toistot ja rajojen asettaminen auttavat asioiden oppimisessa. Isompia lapsia ohjataan ja kannustetaan tunteiden ilmaisemiseen.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa on myös tavoitteena lasten välisten vuorovaikutussuhteiden huomiointi. Tavoitteena on, että lapset tulisivat toimeen toistensa kanssa, ja positiivisen palautteen antaminen (aikuinen lapsi, lapsi-lapsi).

6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

Kuvatkaa yksikön toimintamallit ja menetelmät kiusaamiseen puuttumisen osalta.

Avatkaa käytettyjen menetelmien periaatteet ja kiusaamiseen puuttumisen vaiheet mahdollisimman konkreettisesti.

Haukiluoman päiväkoti

Kaikkiin kiusaamiseen liittyviin pieniinkin asioihin tulee puuttua. Tärkeää on selvittää loppuun asti mahdollisimman tarkkaan, mitä on tapahtunut. Myös huoltajien kanssa pitää asiat ottaa puheeksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Aikuisten tulee kiinnittää huomiota ilmiöihin, mitä ryhmissä esiintyy, koska ne voivat olla merkkejä kiusaamisesta. Joskus voi olla niinkin, että lapsi ei välttämättä huomaa joutuneensa kiusatuksi.

Lamminpään päiväkoti

Lasten välisissä riitatilanteissa autetaan lasta käsittelemään tunteita. Hyväksytään negatiiviset purkaukset ja käsitellään ne lapsen kanssa. Tärkeää on myös opetella, kuinka toimitaan tapahtuneen jälkeen. Ensin annetaan tilaa rauhoittumiseen ja sen jälkeen hoidetaan muut asiat (keskustelu, anteeksipyyttäminen ym.). Aikuinen valaa uskoa lapsen kykyyn selvittää tilanteesta. Etenkin kiusaajan kohdalla kaveritaitoja harjoitellaan yhdessä aikuisen myötätuntoisella ja läsnäolevalla tuella. Alle 3- vuotiailla kiusaamistilanteisiin puututaan välittömästi, ja lapsi ohjataan toimimaan hyväksyttävällä tavalla ja muuhun toimintaa. Isompien lasten kohdalla on tärkeää sanallistaa kaverien apu, tuki ja rinnalla kulkeminen, jotta kiusaaja voi päästä roolistaan pois.

Ennakointi on tärkeä konkreettinen toimenpide. On tärkeä seurata ilmiöitä, mitä ryhmässä tulee esille lasten välisissä suhteissa, ja reagoida niihin heti ennen kuin ne muuttuvat kiusaamiseksi. Tässä vaiheessa on otettava myös huoltajat mukaan tilanteeseen. Kiusaamistilanteissa asioita käsitellään kaikkien osapuolien kanssa niin, että myös huoltajat ovat mukana. Tilanteen rauhoittamiseksi tehdään selkeitä tavoitteita, jotka toteutetaan tilanteen mukaan (esim. leikkikerho).

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Haukiluoman päiväkoti

Päiväkodissa on käytössä monenlaista materiaalia: Askeleittain, Molli -materiaali, Kielinuppu, Reima Räiske -materiaali, Mieli ry:n materiaali, Nalle tunnemittarit ym.

Lisäksi teemaa voidaan käsitellä teatterin, kirjojen satujen ja kuvien kautta.

Huoltajille kerrotaan kiusaamisenehkäisyyn suunnitelmasta, ja heillä on mahdollisuus tutustua siihen.

Lamminpään päiväkoti

Käytössä on lauluja ja tarinoita, teatteria/draamaa, kirjallisuutta, kuvia, tunnemateriaalia ym. Näitä voidaan käyttää lasten kanssa. Lasten kanssa myös keskustellaan asioista ja pohditaan yhdessä kiusaamista (Miltä tuntuu? Mikä on kiusaamista ym.)

Kiusaamisen asioista ja tilanteista puhutaan lasten kanssa oikein sanoin niin, että asia tulee mahdollisimman konkreettisesti selväksi lapsen ikätason mukaisesti ja niin, että lapsi sen itsekkin ymmärtää. Myös huoltajille puhutaan asiasta "oikein sanoin". Tarvittaessa voidaan käyttää myös erilaisia kyselyjä esim. Mitä minulle kuuluu -kysely.

Huoltajille kerrotaan kiusaamisenehkäisyn suunnitelmasta, ja heillä on mahdollisuus tutustua siihen.

6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

19.12.2024